

УДК 378.147:37.018.43:614.46:[615.1:378.4]
DOI <https://doi.org/10.11603/2312-0967.2020.2.11192>

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНОГО КАРАНТИНУ НА ПРИКЛАДІ ДОСВІДУ НАЦІОНАЛЬНОГО ФАРМАЦЕВТИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

А. А. Котвіцька, О. С. Овакімян, А. В. Волкова

Національний фармацевтичний університет, Харків
socpharm@nuph.edu.ua

ІНФОРМАЦІЯ

Надійшла до редакції / Received:
06.05.2020

Після доопрацювання / Revised:
13.05.2020

Прийнято до друку / Accepted:
21.05.2020

Ключові слова:

заклад вищої освіти;
дистанційне навчання в умовах загальнонаціонального карантину;
масове дистанційне навчання;
проблеми організації дистанційного навчання у Національному фармацевтичному університеті;
on-line опитування.

АНОТАЦІЯ

Мета роботи. Представлення досвіду впровадження та реалізації дистанційного навчання здобувачів вищої освіти в умовах загальнонаціонального карантину, зокрема, у Національному фармацевтичному університеті.

Матеріали і методи. Аналіз проведено на основі результатів соціологічного дослідження «Особливості впровадження дистанційного навчання в умовах загальнонаціонального карантину». Отримані дані представлено з використанням методів узагальнення, систематизації, одновимірних та багатовимірних статистик, графічного та порівняльного аналізу. Використано метод інформаційного пошуку, on-line анкетування.

Результати й обговорення. Встановлено, що впровадження та реалізація дистанційного навчання в умовах загальнонаціонального карантину в університеті має певні особливості. Науково-педагогічна спільнота університету спрямувала зусилля задля забезпечення ефективного дистанційного навчання майбутніх фахівців. Результати соціологічного опитування викладачів університету свідчать про наявність позитивних тенденцій щодо ефективності роботи на відстані. Попри те, що бажання навчатися дистанційно відчувається у студентів не повною мірою, результати самооцінки викладачів свідчать про високий рівень власної вмотивованості та готовності до організації дистанційного навчання в університеті. Для організації навчання використано можливості платформи Moodle, сайту pharmel.kharkiv.edu, сучасних інформаційних Інтернет потужностей. Здобувачам освіти запропоновано різні форми навчальної роботи, а саме: роботу під час організації on-line лекцій, самостійне опрацювання лекцій з дистанційним доступом, самостійне виконання завдань, розрахункових та ситуаційних задач, кейсів, підготовку рефератів, організовано моніторинг знань студентів у формі тестування на сайті tests.nuph.edu.ua, використано технологію «розбір типових помилок», організовано проведення групових та індивідуальних on-line консультацій. Проблеми початкового етапу впровадження масового дистанційного навчання попри достатньо високий рівень володіння викладачами навичками розробки дистанційних курсів, переважно мали організаційний та технічний характер.

Висновки. Аналіз особливостей впровадження масового дистанційного навчання у Національному фармацевтичному університеті в умовах загальнонаціонального карантину показав, що задля збереження високих

показників його результативності подальші зусилля науково-педагогічної спільноти університету повинні бути спрямовані на коригування навчальної роботи з іноземними студентами; підвищення рівня володіння дистанційними технологіями; змістовного наповнення навчальних курсів, які раніше не передбачали дистанційного супроводження та підвищення мотивації здобувачів вищої освіти щодо дистанційного навчання.

Вступ. Не викликає заперечень теза про те, що професійна підготовка здобувачів вищої освіти передбачає наявність спеціально організованого освітнього процесу щодо здобуття майбутніми фахівцями фахових знань, умінь і навичок, необхідних компетентностей. При наявності високих результатів навчання саме реалізація розвинутих компетентностей дозволить у майбутньому кожному випускнику закладу вищої освіти (ЗВО) конкурувати на ринку праці та розкрити свій фаховий потенціал у професійному середовищі.

Професійна підготовка здобувачів вищої освіти у Національному фармацевтичному університеті сприяє формуванню наукового світогляду, мотивації до професії та забезпечує подальший неперервний професійний розвиток у фармацевтичній галузі.

Освітнє середовище будь-якого закладу вищої освіти має відповідати суспільним змінам та мати можливість адаптуватися до них. Умови сьогодення, що пов'язані з введенням карантинних заходів у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19) у більшості країнах світу та на території України, значно ускладнюють організацію ефективного навчання всіх здобувачів вищої освіти, в тому числі й майбутніх фахівців фармації.

У сучасних умовах розвитку суспільства дистанційне навчання стало глобальним явищем суспільної культури, зокрема освітньої та інформаційної. Попри це, до сьогодні дистанційна форма освіти масово не використовувалась в освітньому процесі закладів вищої освіти. Але запровадження в Україні карантину та низка інших заходів протидії поширенню коронавірусної інфекції COVID-19 змушує наукову та педагогічну спільноту шукати відповідні можливості щодо забезпечення безперервного навчання майбутніх фахівців, створення педагогічних умов для розкриття їх потенціалу. Одним із таких засобів, що має унікальні можливості, широко розповсюджений та апробований у навчальних закладах індустріально розвинутих держав, є дистанційне навчання.

В Україні досвід впровадження дистанційного навчання перевищує двадцять років. На законодавчому рівні ще в 2000 році було прийнято Концепцію розвитку дистанційної освіти, яку затверджено Міністерством освіти України 20 грудня 2000 р. [1]. Згодом було розроблено Положення про дистанційне навчання (наказ Міністерства освіти і науки від 21.01.2004 № 40) та відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 внесені зміни до нього [2].

У 2019 році у новій редакції Закону «Про вищу освіту» (остання редакція від 18.03.2020) [3] дистанційна форма навчання визнана як інституційна форма здобуття вищої освіти, яка спрямована на індивідуалізацію процесу здобуття освіти. Дистанційне навчання в закладах вищої освіти повинно відбуватися за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі, що функціонує на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Ще до того, як склалася ситуація вимушеної необхідності впровадження дистанційного навчання в освітніх закладах нашої країни, елементи дистанційних технологій вже активно застосовувалися. Про це свідчить аналіз, зроблений українським вченим А. Ю. Заболоцьким [4]. До того ж, не було обмежень із застосуванням технологічних засобів підтримки дистанційного навчання, зокрема інформаційно-комунікаційних.

Спираючись на результати аналізу публікацій і досліджень за останні 5 років у базі Google Scholar та Scopus [5], зазначимо, що дистанційне навчання розглядається авторами як одна з тенденцій розвитку інформаційних технологій в освіті, чинник впливу на університетську самоефективність здобувачів вищої освіти, фактор впливу на корпоративний імідж закладів вищої освіти, спосіб підвищення освітніх можливостей для малозабезпечених верст населення.

Актуальність набуває тема дистанційного навчання серед західних вчених. Так, теоретичні розробки щодо дистанційної освіти заклали Д. Кормье (D. Cormier), Дж. Сіменс (J. Siemens), С. Даунс (S. Downs), які активно впроваджували в освітнє середовище масові відкриті курси та безпосередньо були їх кураторами [8]. Широка проблематика дистанційного навчання у вищій освіті обговорюється у наукових дослідженнях сучасних закордонних науковців, як, наприклад, А. Кей (A. Kaye), Г. Рамбл (G. Rumble), К. Гаррі (K. Harry), А. Роваї (A. Rovai), М. Понтон (M. Ponton), Дж. Бейкер (J. Baker) та ін. [5].

Крім того, аналіз особливостей застосування технологій дистанційного навчання у вищій освіті представлений у працях вітчизняних науковців, зокрема, О. Воронкіна, А. Заболоцького, В. Логвіненка, Ю. Іванова, О. Ольховської, Д. Ольховського, Л. Галій, Т. Серопян [5, 6, 7]. Тема дистанційного навчання також досліджується такими науковцями, як М. Кухаренко, В. Биков, Н. Сиротенко тощо. Особливості

впровадження on-line курсів у вищій школі також є предметом аналізу О. Олейнікова та І. Травкіна. Значний внесок у розвиток дистанційної освіти внесено О. Андрєєвим, який вперше розкрив теорію, технологію і способи організації дистанційної освіти. Дослідженню проблем та шляхів практичної реалізації дистанційної освіти присвячені праці Д. Іванченко, аналіз конкретних педагогічних технологій дистанційного навчання представлено Є. Полат [8].

Проте, незважаючи на численні публікації на тему дистанційної освіти, в сучасних умовах особливої актуальності набуває дослідження особливостей масового впровадження дистанційного навчання в закладах вищої освіти нашої країни.

Мета роботи – висвітлення результатів соціологічного дослідження щодо стану впровадження та реалізації дистанційного навчання здобувачів вищої освіти в умовах загальнонаціонального карантину, зокрема, у Національному фармацевтичному університеті.

Основними завданнями дослідження визначено: встановлення ефективності роботи на відстані; визначення вмотивованості науково-педагогічних працівників (НПП) та здобувачів вищої освіти; з'ясування готовності, уміння та бажання НПП здійснювати дистанційне навчання, а студентів – опанувати знання дистанційно.

Також до завдань дослідження віднесено здійснення аналізу форм та методів роботи на рівні «викладач-студент» під час карантину, визначення проблем та труднощів впровадження дистанційного навчання.

Матеріали і методи. Аналіз здійснено методами узагальнення, систематизації, одновимірних та багатовимірних статистик, графічного та порівняльного аналізу, використано метод інформаційного пошуку, on-line анкетування.

Результати й обговорення. У період з 12.03.2020 р. відповідно до наказу НФаУ від 11.03.2020 р. № 139 «Про запровадження карантинних заходів у НФаУ», на виконання постанови КМУ від 11.03.2020 р. № 211, листа МОНУ від 11.03.2020 р. №1/9-154, з метою введення обмежувальних заходів для запобігання розповсюдженню захворювання на коронавірус COVID-19 було запроваджено проведення занять для здобувачів вищої освіти та інтернів із використанням технологій дистанційного навчання [9].

У подальшому, з 30.03.2020 р. по 03.04.2020 р. проведено соціологічне опитування науково-педагогічних працівників «Особливості впровадження дистанційного навчання в умовах загальнонаціонального карантину». Кількість учасників – 433 особи, що складає 71 % від штатної чисельності НПП НФаУ. Серед представників 41 кафедри 39 % закінчили курси дистанційного навчання та вже мають досвід розробки дистанційного курсу й, звісно, його супроводження, 26 % науково-педагогічних працівників ма-

ють досвід управлінської діяльності або виконують на кафедрі функції управлінської спрямованості (завідувач або викладач, відповідальний за певний напрям роботи кафедри: завуч, методист, відповідальний за наукову, методичну, профорієнтаційну, виховну роботу), 74 % працюють на кафедрі без виконання функцій управлінської спрямованості (професор, доцент, старший викладач, асистент). Метод збору інформації – on-line опитування в формі анкетування.

За результатами дослідження встановлено, що абсолютна більшість науково-педагогічних працівників НФаУ, а саме 93,5 %, відчують, що загальнонаціональний карантин – справжній виклик для системи освіти та готові до саморозвитку та набуття нових професійних навичок.

У більшості НПП університету (96,5 % за результатами самооцінки) є бажання під час карантину навчати студентів дистанційно. Але, на жаль, не всі науково-педагогічні працівники відчують аналогічне бажання з боку студентів. Так, лише 65,6 % НПП згодні з тим, що бажання навчатися дистанційно певною мірою сформовано у здобувачів вищої освіти (рис. 1).

Визначена тенденція, безумовно, є проблемою для ефективного впровадження дистанційного навчання під час карантину, але вона, на нашу думку, є типовою для усіх закладів вищої освіти в Україні.

Аналогічну тенденцію встановлено у результаті соціологічного опитування здобувачів вищої освіти 2–5 курсу, які навчаються в університеті за денною формою, «Бенчмаркінг у сфері освітніх послуг Національного фармацевтичного університету», яке було проведено у період лютий-березень 2019 р. Кількість опитаних склала 646 осіб.

Самооцінка учасників дослідження свідчить про те, що більшість здобувачів освіти – 71,3 % останнім часом, на жаль, відчують втрату мотивації до навчання.

Поряд із цим, ті студенти, які до початку загальнонаціонального карантину вже набули досвіду в якості користувачів дистанційних курсів, більш вмотивовані до набуття знань за допомогою дистанційних технологій. Вони достатньо високо оцінюють можливості університету до впровадження дистанційного навчання та задоволені технічним супроводом дистанційних курсів (4,3 бала з п'яти можливих).

Ефективність впровадження дистанційного навчання під час карантину, безумовно, залежить здебільшого й від сприйняття такої практики з боку викладачів, готовності до зміни власної ролі в навчальному процесі від фронтального педагога до організатора та співучасника дистанційного навчання.

Більшість НПП університету, а саме 76 %, однозначно позитивно сприймають дистанційний режим навчання та згодні з тим, що організація такого навчання – найбільш вдала практика отримання студентами знань під час карантину.

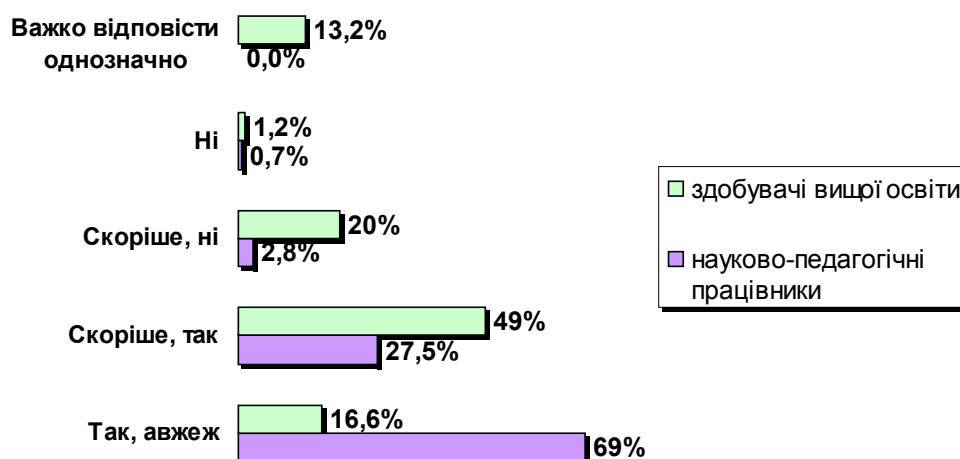

Рис. 1. Бажання навчати/навчатися дистанційно під час загальнонаціонального карантину: співвідношення оцінки на рівні «викладач-студент», (у %).

Необхідно зазначити, що у Національному фармацевтичному університеті з 2007 року створені технічні можливості для організації віддаленого (дистанційного) навчання. Так, у період з 2007 по 2012 рр. в університеті створено Центр дистанційних технологій навчання, набуто членство НФаУ в мережі УРАН, підготовлено електронні навчально-методичні матеріали, відкрито сайт дистанційного навчання <http://pharmel.kharkiv.edu/moodle/>

Протягом останніх десяти років продовжено роботу щодо організації підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників університету з питань підготовки та використання дистанційних технологій в освітньому процесі, забезпечення кафедр комп'ютерним та периферійним обладнанням, розробки дистанційних курсів, підготовки відео- та аудіоматеріалів для лекційних та семінарських занять, відео-практикумів, які демонструють хімічні та біологічні досліди, технологічні процеси.

Для проведення синхронних лекційних занять обладнано 2 відеостудії. Створено локальну інформаційно-комунікаційну мережу із доступом до мережі Internet. Канали зв'язку із пропускнуою здатністю не менше 10 Мб/с забезпечують можливість цілодобового доступу до веб-середовища дистанційного навчання. Забезпечено постійний доступ до електронної бібліотеки <http://lib.nuph.edu.ua/>.

На сьогодні в університеті накопичений та опрацьований досвід педагогічного експерименту з впровадження очно-дистанційного навчання майбутніх фармацевтів.

Таким чином, можна констатувати той факт, що на сьогодні Національний фармацевтичний університет має усі можливості для використання у повному обсязі та розповсюдження набутого потенціалу із запровадження дистанційного навчання серед фармацевтичних факультетів України та пропонує програму підвищення кваліфікації у галузі використання дис-

танційних технологій «Теорія і практика дистанційного навчання» (180 годин або 6 кредитів) для НПП та педагогічних працівників освіти за рахунок коштів фізичних та юридичних осіб.

У перші дні загальнонаціонального карантину НПП університету забезпечували навчання здобувачів за допомогою різних форм та методів.

Найбільш активно були використані такі:

- дистанційне середовище на платформі Moodle (впроваджені дистанційні курси) та сайт pharmel.kharkiv.edu для роботи з матеріалами навчальних курсів;

- сучасні інформаційні та Internet потужності для оперативного зв'язку зі студентами з метою швидкого вирішення проблемних питань із засвоєння навчальної дисципліни (Viber, Telegram, Zoom, Skype, WhatsApp, e-mail для електронного листування).

Серед викладачів найбільш розповсюдженими стали такі форми навчальної роботи зі студентами, як:

- самостійне опрацювання електронних та друкованих видань, презентацій лекцій, баз даних з дистанційним доступом;

- організація та проведення on-line лекцій, в т. ч. у режимі zoom-конференцій;

- виконання завдань для самостійної роботи згідно з календарно-тематичними планами роботи, розрахункових та ситуаційних задач, кейсів, підготовка рефератів;

- контроль виконання завдань з організацією індивідуальної та групової роботи над помилками (з використанням навчальної технології «розбір типових помилок»).

- моніторинг знань у формі тестування на сайті дистанційних технологій НФаУ (tests.nuph.edu.ua);

- організація та проведення групових та індивідуальних on-line консультацій.

Переформатування навчального процесу та використання з перших днів загальнонаціонального карантину різних форм можливої навчальної роботи дозволило університету зробити перехід до масової дистанційної роботи під час карантину безболісним для розвитку потенціалу та ефективного сприйняття навчального матеріалу з боку здобувачів.

Необхідно зазначити, що діяльність Національного фармацевтичного університету вже тринадцять років поспіль спрямована на розвиток дистанційної освіти. На сьогодні 39 % НПП університету пройшли професійне навчання на відповідних курсах із освоєння роботи з дистанційними технологіями та вже мають досвід розробки дистанційного курсу.

Більше половини НПП університету, а саме 66 %, до сьогодні вже мали досвід роботи зі студентами «на відстані» й, разом із тим, на початковому етапі впровадження дистанційного навчання під час карантину, все ж таки, 35 % НПП університету мали певні проблеми та труднощі, серед яких:

- організаційні – 44 %;
- технічні – 25 %;
- труднощі, пов'язані із забезпеченням змістовних складових навчальних курсів – 12 %;
- адаптаційні труднощі як з боку викладачів, так і з боку студентів – 4 %.

Найбільш розповсюдженими проблемами під час дистанційного навчання НПП університету відзначають рівень технічного забезпечення для організації дистанційного навчання з дому, проблеми з наданням Internet-послуг із боку провайдера, в т. ч. труднощі зі зв'язком у маленьких населених пунктах.

Незважаючи на переважно позитивні тенденції застосування дистанційного навчання, необхідно зазначити, що найбільш болючими для подальшого ефективного впровадження дистанційного навчання майбутніх фармацевтів, на думку НПП, залишається:

- підвищення рівня володіння дистанційними технологіями з боку викладачів, які за об'єктивних обставин не пройшли навчання щодо розробки та впровадження дистанційного курсу;
- змістовне наповнення навчальних дисциплін, які раніше не передбачали дистанційного супроводження;
- підвищення активності та мотивації студентів щодо дистанційного навчання в умовах карантину;
- організація навчання з іноземними студентами.

Для підвищення ефективності впровадження та реалізації дистанційного навчання адміністрацією університету зроблені певні кроки, які, передусім, стосуються проведення роз'яснювальної роботи, інструктажів основних стейкхолдерів навчального середовища та розробки алгоритмів діяльності щодо впровадження дистанційного навчання.

На нашу думку, саме такий системний підхід надав можливість досягти достатньо високого рівня задоволеності організацією інформаційної підтримки та

створенням умов щодо впровадження дистанційного навчання під час карантину (4,2 бала з п'яти можливих), що доведено результатами анкетного опитування НПП та здобувачів вищої освіти. Більшість викладачів, що складає 89 %, також підтвердили отримання своєчасного доступу до дистанційної платформи університету.

Але ж на сьогодні ще зберігаються деякі занепокоєння з приводу ефективності процесу отримання здобувачами професійних знань.

По-перше, вони стосуються організації зворотного зв'язку, зокрема, з іноземними студентами та їх достатньо низького рівня самоорганізації в деяких випадках. Як наслідки – занепокоєння щодо погіршення рівня знань та зниження показників успішного складання ліцензійного іспиту КРОК.

По-друге, неможливість вільного доступу до робочого місця, що унеможлиблює роботу зі спеціальним ліцензійним програмним забезпеченням та проведення наукових експериментів, досліджень у лабораторіях університету.

По-третє, потребує додаткового роз'яснення питання щодо вимог проведення контролю знань, оцінювання студентів під час карантину та занепокоєння щодо подальшої роботи в умовах ускладненої соціально-економічної ситуації в країні.

На думку НПП університету, результативність організації дистанційного навчання під час карантину могла би бути вищою за умов:

- готовності студентів до дистанційної форми навчання, прояву безпосередньої активності та мотивації з їх боку, що підтверджено 56 % відповідей;
- підвищення власного рівня володіння новітніми інформаційно-комунікаційними технологіями, в т. ч. набуття досвіду роботи в дистанційному середовищі (46 % відповідей);
- отримання своєчасного та змістовного зворотного зв'язку від здобувачів вищої освіти (42 % відповідей).

Основними перешкодами організації дистанційного навчання у Національному фармацевтичному університету під час карантину, на думку НПП, визначено такі:

- недостатній рівень технічного оснащення комунікантів дистанційного навчання в домашніх умовах (відсутність комп'ютера з відео- та аудіо-гарнітурою, вільного доступу до Інтернету тощо) – 34 % респондентів;
- незрозумілість механізмів проведення систематичного контролю знань та умінь студентів, що зазначено 27 % НПП;
- психологічна неготовність комунікантів до віртуального спілкування – 25 % відповідей.

Звертає увагу той факт, що лише для кожного п'ятого викладача університету, що складає 20 % опитаних, перешкодою може стати їх власний рівень самоорганізації та самомотивації.

Таким чином, можна стверджувати, що глобалізація та розвиток інформаційно-комунікаційних технологій є важливими факторами, що впливають на освіту в усьому світі. Одним із перспективних напрямів розвитку сучасної освіти вже стало використання технологій дистанційного навчання, зокрема, на основі сучасних інформаційних технологій.

На нашу думку, виклик суспільству у вигляді поширення коронавірусної інфекції COVID-19 та запровадження загальнонаціонального карантину надає можливість закладам вищої освіти переважити дистанційне навчання здобувачів вищої освіти й розробити підходи для його більш активного впровадження.

Науково-педагогічна спільнота університету із розумінням поставилася до викликів сьогодення та спрямувала свої зусилля задля забезпечення ефективного дистанційного навчання майбутніх фахівців. З метою збереження високих показників результативності дистанційного навчання в умовах загальнонаціонального карантину подальші зусилля науково-педагогічної спільноти університету мають бути спрямовані на підвищення рівня володіння дистанційними технологіями; змістовного наповнення навчальних курсів, які раніше не передбачали дистанційного супроводження та підвищення мотивації здобувачів вищої освіти щодо дистанційного навчання, зокрема контингенту іноземних студентів.

Висновки. Аналіз стану впровадження та реалізації дистанційного навчання у НФаУ демонструє на-

явність позитивної тенденції щодо ефективності роботи на відстані. Попри те, що бажання навчатися дистанційно відчувається у студентів не повною мірою, результати самооцінювання НПП свідчать про високий рівень власної вмотивованості та готовності до організації дистанційного навчання в університеті.

На початку загальнонаціонального карантину для організації дистанційного навчання в університеті достатньо вдалими було використання можливостей платформи Moodle та сайту pharmel.kharkiv.edu, різних, у тому числі інноваційних, форм навчальної роботи.

Попри достатньо високий рівень володіння викладачами навичками розробки дистанційних курсів, на початку карантину виникли проблеми впровадження масового дистанційного навчання студентів НФаУ, які переважно мали організаційний та технічний характер.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів повноти проблеми професійної підготовки фахівців фармацевтичної галузі в Україні та вивчення тенденцій її розвитку під час карантину. Подальшого дослідження, на нашу думку, потребують питання, які стосуються оцінки ефективності комунікаційного процесу та рівня професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах дистанційного отримання знань.

Конфлікт інтересів: відсутній.

Conflicts of interest: authors have no conflict of interest to declare.

FEATURES OF TRAINING DURING NATIONWIDE QUARANTINE ON THE EXAMPLE OF NATIONAL UNIVERSITY OF PHARMACY

A. A. Kotvitska, O. S. Ovakimian, A. V. Volkova

National University of Pharmacy, Kharkiv
socpharm@nuph.edu.ua

The aim of the work. Presentation of the experience of introduction and implementation of distance training for students during the nationwide quarantine, in particular, at the National University of Pharmacy.

Materials and Methods. The analysis is based on the results of a sociological study "Features of the introduction of distance training during the nationwide quarantine". The obtained data are presented using methods of generalization, systematization, one-dimensional and multidimensional statistics, graphical and comparative analysis. The method of information search and on-line survey was used.

Results and Discussion. It is established that the introduction and implementation of distance training during the national quarantine at the University has certain features. The academic community of the University has made efforts to ensure effective distance training of prospective specialists. The results of a sociological survey of University academic staff indicate that there are positive trends in the effectiveness of working remotely. Despite the fact that the desire for distance training is not fully supported by students, the teachers' self-assessment results indicate a high level of self-motivation and readiness to organize distance training at the University. The Moodle platform and the pharmel.kharkiv.edu website, and modern information internet capacities are used to organize distance training. Various forms of learning, namely: working during on-line lectures, self-studying of lectures by remote access, independent tasks, calculation and situational tasks, cases, preparation of abstracts, monitoring of students' knowledge in the form of testing on the site tests.nuph.edu.ua and using of the technology "analysis of typical errors", organized group and individual on-line consultations have been placed at students disposal. The issues of the initial stage of mass distance learning implementation, despite the relatively high level of teachers' skills in developing distance courses, were mainly of an organizational and technical nature.

Conclusions. The analysis of features of introduction of mass distance training in the National University of Pharmacy during nationwide quarantine has shown that to maintain high indicators of its effectiveness, further efforts of the University's academic staff should be aimed at correcting academic work with foreign students; increasing the level of knowledge of telementoring technologies; adjusting the content of training courses that previously were not designed for studying remotely and improve the motivation of students for distance training.

Key words: higher education institution; distance training during a nationwide quarantine; mass distance training; issues of organizing distance training at the National University of Pharmacy; on-line survey.

ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ ОБУЧЕНИЯ В УСЛОВИЯХ ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНОГО КАРАНТИНА НА ПРИМЕРЕ ОПЫТА НАЦИОНАЛЬНОГО ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

А. А. Котвицкая, О. С. Овакимян, А. В. Волкова

Национальный фармацевтический университет, Харьков
socpharm@nuph.edu.ua

Цель работы. Представление опыта внедрения и реализации дистанционного обучения студентов в условиях общенационального карантина, в частности, в Национальном фармацевтическом университете.

Материалы и методы. Анализ проведен на основе результатов социологического исследования «Особенности внедрения дистанционного обучения в условиях общенационального карантина». Полученные данные представлены с использованием методов обобщения, систематизации, одномерных и многомерных статистик, графического и сравнительного анализа. Использован метод информационного поиска, on-line анкетирования.

Результаты и обсуждение. Установлено, что внедрение и реализация дистанционного обучения в условиях общенационального карантина в университете имеет определенные особенности. Научно-педагогическая общественность университета направила усилия на обеспечение эффективного дистанционного обучения будущих специалистов. Результаты социологического опроса преподавателей университета свидетельствуют о наличии положительных тенденций в эффективности работы на расстоянии. Несмотря на то, что желание учиться дистанционно ощущается от студентов не в полной мере, результаты самооценки преподавателей свидетельствуют о высоком уровне собственной мотивации и готовности к организации дистанционного обучения в университете. Для организации обучения использованы возможности платформы Moodle, сайта pharmel.kharkiv.edu, современных информационных Интернет мощностей. Студентам предложены различные формы учебной работы, а именно: работа в рамках организации on-line лекций, самостоятельная проработка лекций с дистанционным доступом, самостоятельное выполнение заданий, расчетных и ситуационных задач, кейсов, подготовка рефератов, организован мониторинг знаний студентов в форме тестирования на сайте tests.nuph.edu.ua, использована технология «разбор типичных ошибок», организовано проведение групповых и индивидуальных on-line консультаций. Проблемы начального этапа внедрения массового дистанционного обучения, несмотря на достаточно высокий уровень владения преподавателями навыками разработки дистанционных курсов, преимущественно имели организационный и технический характер.

Выводы. Анализ особенностей внедрения массового дистанционного обучения в Национальном фармацевтическом университете в условиях общенационального карантина показал, что для сохранения высоких показателей его результативности дальнейшие усилия научно-педагогического сообщества университета должны быть направлены на корректировку учебной работы с иностранными студентами; повышение уровня владения дистанционными технологиями, содержательного наполнения учебных курсов, которые ранее не предусматривали дистанционного сопровождения, и повышения мотивации студентов к дистанционному обучению.

Ключевые слова: заведение высшего образования; дистанционное обучение в условиях общенационального карантина; массовое дистанционное обучение; проблемы организации дистанционного обучения в Национальном фармацевтическом университете; on-line опрос.

Список бібліографічних посилань

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html> (дата звернення: 10.04.2020).
2. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 р. № 466. Дата оновлення: 21.08.2015.
3. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 18.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 10.04.2020).

4. Заболоцький А. Ю. Сучасний стан дистанційного навчання у ВНЗ України. *Вісник Дніпропетровського університету ім. Альфреда Нобеля*. 2016. №1 (11), вип. I. С. 221–225.
5. Сисоєва С. О., Осадча К. П. Стан, технології та перспективи дистанційного навчання у вищій освіті України. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 70, № 2. С. 271–284. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2019_70_2_22 (дата звернення: 11.04.2020).
6. Галій Л. В., Серопян Т. М. Методичні та організаційні проблеми упровадження дистанційної форми навчання у фармацевтичну освіту. *Соціальна фармація в охороні здоров'я*. 2017. Т. 3, № 3. С. 3–11. DOI: <https://doi.org/10.24959/sphhcj.17.90>.
7. Галій Л. В., Серопян Т. М. Впровадження дистанційної форми навчання у фармацевтичну освіту (на прикладі Національного фармацевтичного університету). *Фармацевт. часоп.* 2017. № 3. С. 112–117. DOI: <https://doi.org/10.11603/2312-0967.2017.3.7869>.
8. Кліпа Ю. В. Підвищення ефективності дистанційної освіти студентів: міжнародний і вітчизняний досвід. *Вісник університету банківської справи*. 2017. № 2 (29). С. 92–96.
9. Про запровадження карантинних заходів у НФаУ : наказ НФаУ від 11.03.2020 р. № 139. URL: <https://nuph.edu.ua/nakazi-nfau/> (дата звернення: 04.05.2020).

References

1. Concept of development of distance education in Ukraine [Internet]. Available from: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html> [Accessed April 2020]. Ukrainian.
2. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine "Regulations on Distance Learning" from April 25, 2013, No. 466 [Internet]. Available from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13> [Accessed April 2020]. Ukrainian.
3. Law of Ukraine "On Higher Education" from July 1, 2014, No. 1556-VII [Internet]. Available from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [Accessed April 2020]. Ukrainian.
4. Zabolotskyi AYU. [The current state of distance learning at universities in Ukraine]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu im. Alfreda Nobelia*. 2016;1((11)): 221-5. Ukrainian.
5. Sysoieva SO, Osadcha KP. [Condition, technologies and prospects of distance learning in the higher education of Ukraine]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*. [Internet]. 2019;70(2): 271-84. Available from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2019_70_2_22. [Accessed April 2020]. Ukrainian.
6. Galiy, LV, Seropian TM. [The methodical and organizational problems of implementation of distance learning in the pharmaceutical education]. *Sotsialna farmatsiia v okhoroni zdorovia*. 2017;3(3):3-11. Available from: <https://doi.org/10.24959/sphhcj.17.90> [Accessed April 2020]. Ukrainian.
7. Galiy LV, Seropian TM. [Implementation of distance learning in pharmaceutical education (on example of National University of Pharmacy)]. *Farmatsevt chasop.* 2017;3:112-117. Available from: <https://doi.org/10.11603/2312-0967.2017.3.7869> [Accessed April 2020]. Ukrainian.
8. Klipa YuV. [Effectiveness improvement of distance learning of students: international and local experience]. *Visnyk universytetu bankivskoi spravy*. 2017;2(29):92-96. Ukrainian.
9. On the introduction of quarantine measures in NUPh: NUPh order of 11.03.2020 No. 139. Available from: <https://nuph.edu.ua/nakazi-nfau/> [Accessed April 2020]. Ukrainian.

Інформація про авторів

Котвіцька А. А. – д. фармацевт. наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, ректор, Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна. E-mail: rector@nuph.edu.ua, ORCID: 0000-0002-6650-1583.

Овакімян О. С. – канд. соціол. наук, доцент, провідний соціолог відділу управління якістю, Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна. E-mail: iso9001@nuph.edu.ua, ORCID: 0000-0001-8762-9722.

Волкова А. В. – канд. фармацевт. наук, доцент, завідувачка кафедри соціальної фармації, Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна. E-mail: volkova.nfau@gmail.com, ORCID 0000-0003-2781-5407.

Information about the authors

Kotvitska A. A. – DS (Pharmacy), Professor, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, Rector, National University of Pharmacy, Kharkiv, Ukraine. E-mail: rector@nuph.edu.ua, ORCID: 0000-0002-6650-1583.

Ovakimian O. S. – PhD (Sociology), Associate Professor, Leading sociologist of the Quality Management Department, National University of Pharmacy, Kharkiv, Ukraine. E-mail: iso9001@nuph.edu.ua, ORCID: 0000-0001-8762-9722.

Volkova A. V. – PhD (Pharmacy), Associate Professor, Chief of the Department of Social Pharmacy, National University of Pharmacy, Kharkiv, Ukraine. E-mail: volkova.nfau@gmail.com, ORCID 0000-0003-2781-5407.